

รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖
โครงการ “รักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” พื้นที่ลุ่มน้ำปาย
บ้านในสอย ม.๔ ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

ดำเนินการโดย
สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โครงการ “รักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน” พื้นที่ลุ่มน้ำปาย บ้านในสอย หมู่ที่ ๔ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑. หลักการและเหตุผล

พื้นที่ลุ่มน้ำในภาคเหนือตอนบนเคยเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ มีภูเขาสูงชันเป็นแหล่งที่กักเก็บและปลดปล่อยน้ำที่สำคัญที่สุด เป็นพื้นที่ที่มีฝนตกชุกในช่วงฤดูฝนประกอบกับมีลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะภูมิประเทศ คุณสมบัติดินที่เหมาะสมต่อการปลดปล่อยน้ำให้แก่พื้นที่รับน้ำทั้งตอนบน ตอนกลาง และตอนล่าง เป็นประโยชน์ต่อการเกษตรทั้งการอุปโภคและบริโภค การท่องเที่ยว การคมนาคม และกิจกรรมอื่นที่สำคัญ มีพืชพรรณ ดิน น้ำ ป่าไม้และลักษณะกายภาพอื่นๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ของประเทศไทยในทุกภูมิภาค ได้ถูกทำลายเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ทำให้คุณภาพของระบบนิเวศลุ่มน้ำที่เคยปกคลุมด้วยพืชพรรณ เสื่อมโทรมลงในเวลาอันรวดเร็ว ที่สำคัญมีการบุกรุกป่าลักลอบตัดต้นไม้ และบุกรุกในบริเวณพื้นที่ต้นน้ำอยู่ตลอดเวลา ทำให้พื้นที่ที่รกร้างว่างเปล่า และพื้นที่เพาะปลูกไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ เมื่อฝนตกในปริมาณมากๆ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่นเดียวกันมีลักษณะภูมิประเทศสูงชัน เกิดการชะล้างพังทลายของดินสูงและรุนแรง ราษฎรประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม รับจ้าง และค้าขายบางส่วน ส่วนราษฎรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมจะปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเหลือง พริกและผลไม้เช่น มะม่วง กล้วย

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอนได้คัดเลือกพื้นที่ บ้านในสอย หมู่ที่ ๔ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ฟื้นฟูทรัพยากรดินและน้ำอย่างเป็นระบบ โดยมีการสนับสนุน ดำเนินการพัฒนาที่ดินในรูปแบบต่างๆ ทั้งการสำรวจวางแผนการใช้ที่ดินสำรวจและทำรังวัดที่ดิน การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดทำแหล่งน้ำ การวิเคราะห์ดินการปรับปรุงบำรุงดินที่มีปัญหา สสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม วิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดินและงานอนุรักษ์ดินและน้ำโดยความร่วมมือระหว่างนักวิชาการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖ และเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน และที่สำคัญคือความร่วมมือจากราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้ได้ผลงานที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการของราษฎรในพื้นที่ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๒. วัตถุประสงค์

๑) เพื่อฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม ให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างคุ้มค่า ลดการบุกรุกพื้นที่ป่า

๒) เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากร ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืนโดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเข้าใจจากการอนุรักษ์ดินและน้ำและการปรับปรุงบำรุงดิน

๓) เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีเครือข่ายการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม ภายใต้การสนับสนุนของรัฐและองค์กรในท้องถิ่น

๔) เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรดิน และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ มีการขยายผลสู่ชุมชนอย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ ในกิจกรรมการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยวิธีกลและวิธีพืช รวมถึงการปรับปรุงบำรุงดิน ให้สามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

๓. เป้าหมาย

- ๑) จัดทำชั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง slope ๒๘% จัดทำชั้นบันไดดินแบบต่อเนื่อง slope ๑๕% และป้ายโครงการ ตามแบบมาตรฐานงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร
- ๒) เกษตรกรได้รับการสาธิตการใช้หมักชีวภาพ และนำไปใช้ในพื้นที่โครงการฯ จำนวน ๑๕๐ ไร่
- ๓) เกษตรกรได้รับการสาธิตการทำปุ๋ยหมัก พด. และนำไปใช้ในพื้นที่โครงการ จำนวน ๓๐ ไร่ ๓๐ ต้น

๔. วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

- ๑) การคัดเลือกพื้นที่ก่อนการดำเนินงาน
- ๒) จัดทำรายละเอียดโครงการ
- ๓) ส่งโครงการฯ เสนอสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๑ สาขาแม่ฮ่องสอน เพื่อพิจารณาเห็นชอบ และรายงานกรมป่าไม้พิจารณาอนุมัติตามลำดับ
- ๔) ประชุมชี้แจงเกษตรกร ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๕) ดำเนินการส่งกล้องวงแหวน
- ๖) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ๗) ส่งเสริมการใช้หมักชีวภาพ และผลิตปุ๋ยหมัก พด.
- ๘) ควบคุมและติดตามผลการดำเนินงาน
- ๙) การจัดทำรายงานสรุปผล

๕. สถานที่ดำเนินการ

บ้านในสอย หมู่ที่ ๔ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่มต้นโครงการ เดือนตุลาคม ๒๕๖๕ สิ้นสุดโครงการ เดือนกันยายน ๒๕๖๖

๗. แผนงานและงบประมาณ

แผนงาน/กิจกรรม	หน่วย นับ	การดำเนินงาน		งบประมาณ (บาท)	
		แผนการ ดำเนินงาน	ผลการ ปฏิบัติงาน	งบประมาณที่ ได้รับ	ผลการเบิก จ่ายเงิน งบประมาณ
๑. จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	๑๕๐	๑๕๐ ไร่	๙๕๐,๒๕๐.-	๑๐๐
๒. สาธิตการใช้หมักชีวภาพ	ไร่	๑๕๐	๑๕๐ ไร่	๙,๗๕๐.-	๑๐๐
๓. สาธิตการทำปุ๋ยหมัก พด.	ไร่	๓๐	๓๐ ไร่	๘๕,๐๐๐.-	๑๐๐
รวม				๑,๐๔๕,๐๐๐.-	๑๐๐

๘. ผลผลิต (output)

- ๑) ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ แบบขั้นบันไดดินต่อเนื่อง จำนวน ๒๔ ไร่ ภายในวงรอบโครงการ ๑๕๐ ไร่
- ๒) สามารถส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก พด. ๓๐ ไร่ (๓๐ ตัน) โดยใช้ในพื้นที่โครงการ ๒๐ ไร่ (๒๐ ตัน) และนอกพื้นที่โครงการ ๑๐ ไร่ (๑๐ ตัน)
- ๓) ส่งเสริมการผลิตการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ ๑๕๐ ไร่ พื้นที่ภายในโครงการ ๕๐ ไร่ และพื้นที่นอกโครงการ ๑๐๐ ไร่

๙. ผลลัพธ์ (outcome)

- ๑) สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของดินได้ จากการคำนวณโดยสมการสูญเสียดินสากล (Universal Soil equation: USLE) ได้ ๑๗๘ ตัน จากพื้นที่ทำระบบอนุรักษ์ ๒๔ ไร่
- ๒) สามารถปรับปรุงคุณภาพดินจากพื้นที่เดิมหลังจากก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการวิเคราะห์ดินจากชุดตรวจสอบดินภาคสนาม (LDD Test Kit) และชุด LDD pH Test Kit พบว่าระดับ
N ก่อนการปรับปรุงบำรุงดินอยู่ในระดับ ต่ำมาก หลังการปรับปรุงดินอยู่ในระดับ ต่ำ
P ก่อนการปรับปรุงบำรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการปรับปรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง
K ก่อนการปรับปรุงบำรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการปรับปรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง

๑๐. ผลกระทบ (impact)

- ๑) การก่อสร้างระบบอนุรักษ์สามารถยับยั้งการชะล้างพังทลายของดินได้ แต่มีบางจุดที่เกิดการขุดมีสูญเสียหน้าดินจำเป็นต้องฟื้นฟูสภาพดินอย่างเร่งด่วน
- ๒) ทำให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้ง่ายขึ้น

๑๑. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑๑.๑ เชิงปริมาณ :

- ๑) สามารถก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๒๔ ไร่ ในพื้นที่โครงการ ๑๕๐ ไร่
- ๒) สามารถส่งเสริมการผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก พด. ๒๐ ไร่ (๒๐ ตัน) โดยใช้ในพื้นที่โครงการ ๑๐ ไร่ (๑๐ ตัน)
- ๓) สามารถส่งเสริมการผลิต และใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพในพื้นที่โครงการ ๕๐ ไร่ และนอกพื้นที่โครงการ ๑๐๐ ไร่

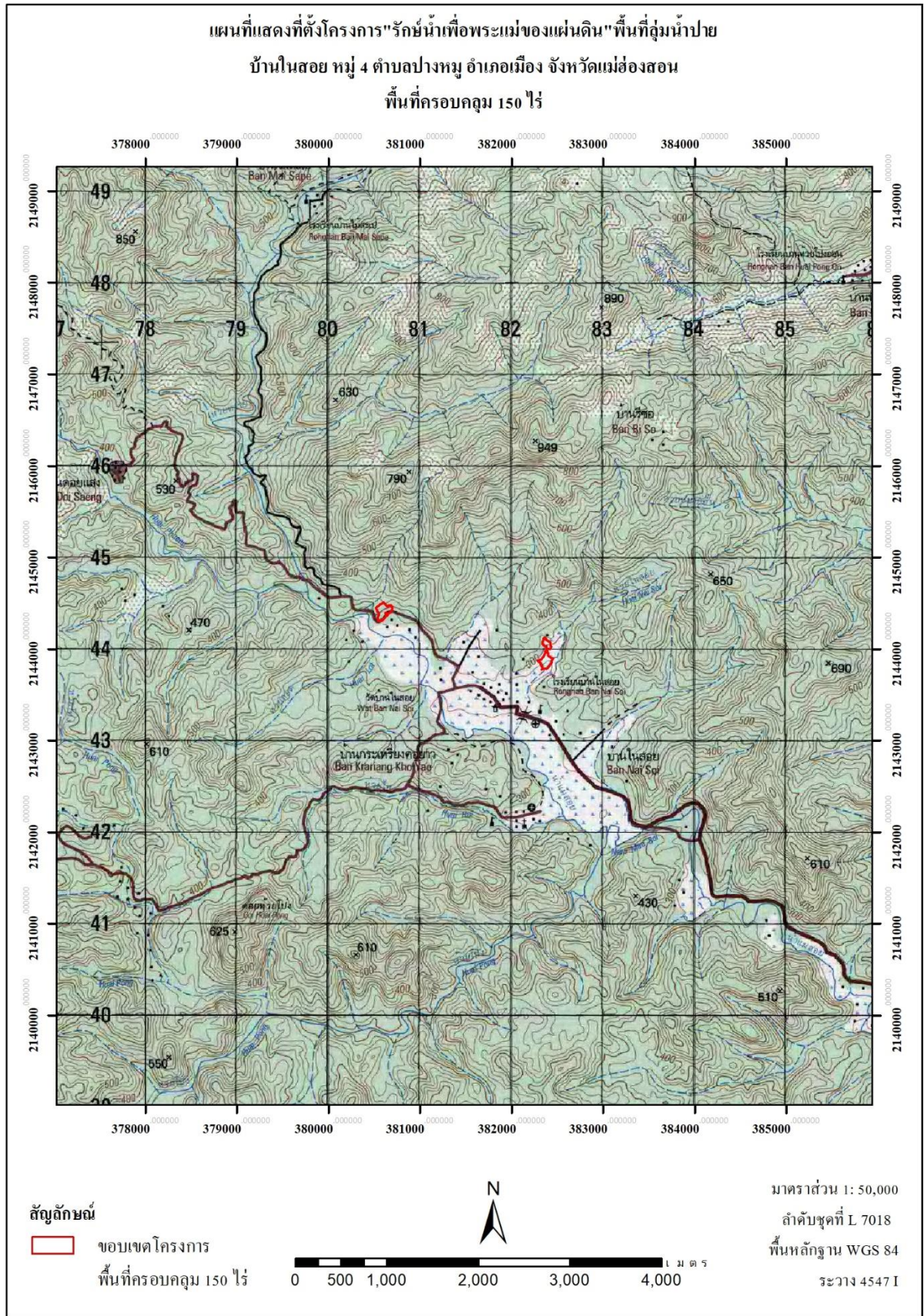
๑๑.๒ เชิงคุณภาพ :

- ๑) เกษตรกรที่รับผลประโยชน์มีความตระหนักถึงการชะล้างพังทลายของดิน มีความต้องการในการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และพร้อมจะบำรุงรักษาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น
- ๒) เกษตรกรมีความพึงพอใจในการผลิตและใช้ปุ๋ยหมัก พด. และปุ๋ยหมักชีวภาพในพื้นที่ของตน แต่ปริมาณยังไม่เพียงพอต่อความต้องการทั้งนี้จะหาแนวทางในการปรับปรุงดิน โดยวิธีการอื่นเพิ่มเติม

๑๒. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑) เป็นการอนุรักษ์ ป่าพุ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งขวา ให้มีความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
- ๒) เป็นการสร้างจิตสำนึก อนุรักษ์ และหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ปายฝั่งขวา
- ๓) พื้นที่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างเป็นระบบ ป้องกันการชะล้างพังทลายของดินสร้างความชุ่มชื้นในดิน
- ๔) เป็นการอนุรักษ์ ปรับปรุง ป่าพุทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ให้ใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรกรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ยั่งยืนสืบไป

๑๓. แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่โครงการ

๑๔. รายละเอียดผลการดำเนินงาน

กิจกรรมสำรวจออกแบบล่งหน้า

พื้นที่ดำเนินงาน พื้นที่โครงการ พื้นที่ขยายผลโครงการ จำนวน ๑๕๐ ไร่

๑) บ้านในสอย หมู่ที่ ๔ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนพื้นที่ ๒๔ ไร่

พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน UTM ๔๗Q X ๓๘๒๒๙๕ Y ๒๑๔๓๘๒๐ และ UTM ๔๗Q X ๓๓๐๕๘๙ Y ๒๒๑๔๔๓๖๖ UTM ๔๗Q N ๓๘๓๙๖๒ Y ๒๑๒๙๙๑๖

กิจกรรมจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

พื้นที่ดำเนินงานทั้งหมด พื้นที่โครงการ พื้นที่ขยายผลโครงการ จำนวน ๑๕๐ ไร่

๑) บ้านในสอย หมู่ที่ ๔ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนพื้นที่ ๒๔ ไร่

พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน UTM ๔๗Q X ๓๘๒๒๙๕ Y ๒๑๔๓๘๒๐ และ UTM ๔๗Q X ๓๓๐๕๘๙ Y ๒๒๑๔๔๓๖๖

๒) จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ ๔ ราย

รายชื่อเกษตรกร

๒.๑ นายบุญหลวง บุญยีน

๒.๒ นายเสริมศักดิ์ เกษมสุข

๒.๓ นายสุริย์พันธ์ วรรณธร

๒.๔ นายจอนนี่ -

๓) ผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงาน (เชิงคุณภาพ) เกษตรกรผู้ได้รับประโยชน์จากการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๔ ราย

กิจกรรมสาธิตการใช้น้ำหมักชีวภาพ

พื้นที่ดำเนินงานทั้งหมด พื้นที่โครงการ พื้นที่ขยายผลโครงการ จำนวน ๑๕๐ ไร่

๑) บ้านในสอย หมู่ ๔ ตำบลปางหมู และบ้านห้วยเสือเฒ่า หมู่ ๘ ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนพื้นที่ ๑๕๐ ไร่ พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานบ้านในสอย UTM ๔๗Q X ๓๘๒๒๙๕ Y ๒๑๔๓๘๒๐ และ UTM ๔๗Q X ๓๓๐๕๘๙ Y ๒๒๑๔๔๓๖๖ พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานบ้านห้วยเสือเฒ่า UTM ๔๗Q N ๓๘๓๙๖๒ Y ๒๑๒๙๙๑๖

๒) จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ ๗ ราย

รายชื่อเกษตรกร

๒.๑ นายบุญหลวง บุญยี่น

๒.๒ นายเสริมศักดิ์ เกษมสุข

๒.๓ นายสุริย์พันธ์ วรรณธร

๒.๔ นายจอนนี่ -

๒.๕ นางสาวมีแหมะ นิลอัมพรพรรณ

๒.๖ นายแสวง นิลอัมพรพรรณ

๒.๗ นายมงคล นิลอัมพรพรรณ

๓) ผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงาน (เชิงคุณภาพ) เกษตรกรที่ได้รับความรู้จากการสาธิตการใช้น้ำหมักชีวภาพ สามารถไปทำและไปใช้ประโยชน์ได้จริง จำนวน ๗ ราย

กิจกรรมสาธิตการทำปุ๋ยหมัก พด.

พื้นที่ดำเนินงานทั้งหมด พื้นที่โครงการ พื้นที่ขยายผลโครงการ จำนวน ๓๐ ไร่

๑) บ้านในสอย หมู่ ๔ ตำบลปางหมู และบ้านห้วยเสือเฒ่า หมู่ ๘ ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนพื้นที่ ๓๐ ไร่ พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานบ้านในสอย UTM ๔๗Q X ๓๘๒๒๙๕ Y ๒๑๔๓๘๒๐ และ UTM ๔๗Q X ๓๓๐๕๘๙ Y ๒๒๑๔๔๓๖๖ พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงานบ้านห้วยเสือเฒ่า UTM ๔๗Q N ๓๘๓๙๖๒ Y ๒๑๒๙๔๑๖

๒) จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ ๗ ราย

รายชื่อเกษตรกร

๒.๑ นายบุญหลวง บุญยีน

๒.๒ นายเสริมศักดิ์ เกษมสุข

๒.๓ นายสุริย์พันธ์ วรรณธร

๒.๔ นายจอนนี่ -

๒.๕ นางสาวมีแหมะ นิลอัมพรพรรณ

๒.๖ นายแสวง นิลอัมพรพรรณ

๒.๗ นายมงคล นิลอัมพรพรรณ

๓) ผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงาน (เชิงคุณภาพ) เกษตรกรที่ได้รับความรู้จากการสาธิตการทำปุ๋ยหมัก พด. จำนวน ๗ ราย และสามารถทำและนำไปใช้ปุ๋ยหมัก พด. ใช้ประโยชน์ได้จริง

๑๕. ปัญหาและอุปสรรค

๑) พื้นที่ก่อสร้างมีความลาดชันสูง การทำระบบอนุรักษ์วิธีกลอย่างเดียวไม่เหมาะสมกับพื้นที่ควรมีการใช้วิธีพืชร่วมด้วย เช่น แนวแฝก คันเศษซากพืช หรือ การปลูกแทนพืชปุ๋ยสดจะสามารถเพิ่มศักยภาพในการป้องกันการชะล้างพังทลายได้

๒) การทำการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบางส่วนถูกทำลายทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ควรมีมาตรการสนับสนุนในการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใช้พืชปุ๋ยสด หินฟอสเฟต และปุ๋ยอินทรีย์ต่อเนืองอย่างน้อย ๓ ปี

๑๖. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑) นายบุญมั่น ฉัตรเท ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน

เบอร์โทรศัพท์ ๐-๕๓๖๑-๑๘๕๓

เบอร์โทรสาร ๐-๕๓๖๑-๓๐๑๔

Email: msn๐๑@ldd.go.th

๒) นายสยามเขต เล้าเหล็กพลี

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐-๐๓๔-๘๔๗๒

เบอร์โทรสาร ๐-๕๓๖๑-๓๐๑๔

Email: sayhamkate.l@hotmail.com

๓) นางสาวเบญจมาศ ธาตุชัย

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๙-๙๑๙-๖๔๐๐

เบอร์โทรสาร ๐-๕๓๖๑-๓๐๑๔

Email: benjamasth.@ldd.go.th